

Ilmastonmuutos on monessa mukana

TONI EEROLA

Ilmastokeskustelu viileni Kööpenhaminan kokouksen flopin, kylmän talven ja IPCC kritiikin vuoksi (ks. Winterhalter 2010). Ennen sitä Juha Rudanko (2009) puhui Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen Kumppani-lehdessä jopa ”ilmastoöhkystä”. Hanna-Leena Ylinen (2010) huomasi että ilmastonmuutoksen varjolla ajetaan monia asioita, kuten ydinvoimaa ja Meri-Rastilan rakentamista. Jari Holopainen (2010) lisäsi listaan rakentamisen energiatehokkuuden, autoilun päästönormit ja ruokavalion. Itse olin pannut tämän merkille jo pari vuotta sitten (Eerola 2008) ja lisäksi tähän vielä kolme muuta: tasa-arvo, geenimuuntelu ja lapsettomuus. Jokainen näistä kaipaa selittelyä eikä kaikkia ole ilmeisestikään mietitty aivan loppuun asti.

Ylisen (2010) mukaan ilmastonmuutoksella ratsastamiseen syyllistyvät yritykset ja viranomaiset ja siksi ”*meidän pitäisi älähtää aina kun sitä epäilemme*”. Nämä eivät kuitenkaan ole ainoat tahot jotka siihen syyllistyvät. Jokainen saa päätellä, mitkä tahot ajavat kutakin asiaa ja mitä intressejä on niiden takana.

Ydinvoima

Kannattajilleen ydinvoima on verraton energialähde ja keino vähentää kasvihuonekaasupäästöjä (ks. Isomäki 2009). He uskovat myös

että ydinvoiman avulla päästään eroon fossiilisista polttoaineista ja ulkomaisesta energiariippuvuudesta. Holopainen (2010) oli kuitenkin huolissaan ydinvoiman käytön pitkäaikaisista vaikutuksista ja Isomäki (2009) sen turvallisuudesta.

Ekorakentaminen ja liikenne

Tiivis yhdyskuntarakentaminen, uusiutuvat energialähteet ja energian säästö ja sen käytön tehostaminen nähdään keinoina vähentää asuminen ja liikenteen kasvihuonekaasujen päästöjä. ”Nurmijärveläiset puutarhakaupungit” ja ”ideaparkit” halutaan sivuuttaa. Tähän mahtuu Ylisen (2010) mainitsema Meri-Rastilakin. Autojen päästöt normitetaan ja verotetaan. Jotkut taas haluaisivat kieltää autoilun kokonaan.

Ruokavalio

Karjankasvatuksen katsotaan vastaavan merkittävää osaa kasvihuonepäästöistä metaanin tuotannon ja sademetsien hakkuiden vuoksi (Steinfeld et al. 2006). Kasvissyöjien mukaan lihan syönti pitäisi sen vuoksi lopettaa. Tämän ja eläinten hyväksikäytön ja kärsimyksen vuoksi vegaanit kieltäytyvät kaiken eläinperäisen

käytöstä (ks. Konttinen ja Peltokoski 2004). Monet vaativat myös lähiruoan kuluttamista, jotta energiaa ei tuhlataisi elintarvikkeiden kuljetuksiin. Tällä suositaisiin kotimaista elintarviketuotantoa, -työllisyyttä ja protektionismia.

Geenimuuntelu

Biotekniikkateollisuus näkee geenimuuntelun pelastajana mm. nälänhätien suhteen. Se haluaa kehittää lajikkeita, jotka kestäisivät ja sopeutuisivat ilmastonmuutoksen seurauksiin (ks. Väliverronen 2007).

Tasa-arvo

Ilmastonmuutoksen katsotaan koettelevan rankimmin kehitysmaita. Heikomman asemansa vuoksi naisten katsotaan olevan alttiimpia luonnonkatastrofien seurauksille. Naisten kuolleisuus on näiden seurauksena suurempaa kuin miesten. Tämän vuoksi ilmastonmuutoksen nähdään vaikuttavan naisiin eniten (Suomen UNIFEM 2009). Feministeille ilmastonmuutos onkin myös tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymys.

Lapsettomuus

Luontoliiton uusi pääsihteeri, Leo Stranius, pohtii lapsen hankinnan eettisyyttä (Honkanen 2009), kun taas Sami Vaahterukselle (2010) lasten hankinta on epäekologista. Sitä perustellaan väestönkasvulla ja sen aiheuttamalla paineella luonnonvaroihin ja ilmastoon. On perustettu jopa ihmiskunnan vapaaehtoinen sukupuuttoliike (www.vhemt.org).

Jotain rajaa!

Ilmastokeskustelu nostaa ekologisuuden ja eettisyyden aivan uusin ja arvaamattomiin

ulottuvuuksiin. Se muovaa ajattelua, kulutus-tottumuksia, kulttuuria ja liike-elämää. Ilmastonmuutos on kokonaisvaltainen, yhteiskuntaa läpileikkaava aihe. Siitä on tullut jokamiehen (ja naisen) työkalupakki, jota voidaan soveltaa asiaan kuin asiaan. Pitää vain käyttää mielikuvitustaan. Ilmastokeskustelu elääkin jo omaa elämäänsä. Sosialismin romahdettua ympäristöasioista, varsinkin ilmastonmuutoksesta, on tullut ideologian korvike ja moderni, vihreä käsikassara markkinatalouden, globalisaation ja suuryritysten vastustamiseen (ks. Konttinen ja Peltokoski 2004, Lindholm 2005). Taas markkinatalouden kannattajille se avaa uusia mahdollisuuksia liiketoiminnalle, ydinvoiman ja geeniteknologian käytön edistämiseksi, viherpesulle, markkinoinnille, jne. Ilmastonmuutoksella myydään erinäisiä asioita, aina kirjoista pesuaineisiin ja autoihin. Se tarjoaa jokaiselle jotakin.

Yllä listattujen asioiden kannattajilla on omat, enemmän tai vähemmän järkevät perustelunsa ajamilleen asialle. He ottavat väitteensä vakavasti, uskoen niihin vankasti tai jopa fanaattisesti. Valitettavasti näillä tuputetaan omia mieltymyksiä, valintoja, ideologiaa tai taloudellisia intressejä – ainoina oikeina. Monet haluaisivat sanella kulutuskäyttäytymistä ilmastolain muodossa. Toiset taas uskovat markkinapohjaiseen ohjailuun ja omien valintojen kautta vaikuttamiseen. *Degrowth*, eli talouskasvun pysäyttäminen tai hidastaminen, on taas joidenkin tavoitteena. Radikaalimpien salaisissa haaveissa näyttää kuitenkin hämmöttävän jonkinlainen ekodiktatuuri vegaanimilliiseen.

Kun ottaa huomioon kovasti muodissa olevan nimbyilyn (ks. Kopomaa et al. 2008), josta Ylinen (2010) on esimerkki, olisi tässä kontekstissa erikoista, jos viranomaiset eivät käyttäisi tilaisuutta hyväkseen harjoittaen vaikkapa kaavoitusta ja erilaisten hankkeiden sanelua ilman kansalaisosallistumista tai jos mm.

yrietykset, vegaanit, feministit, ympäristöjärjestöt ja idealistiset, itsekkäät hedonistit eivät edistäisi omia etujaan. Winterhalterin (2010) mukaan tutkijoidenkin on helpompaa saada rahoitusta tutkimukselleen, kun ilmastonmuutos on tavalla tai toisella ympätty hakemukseen.

Yliselle (2010) ”ilmastonmuutos on niin vakava argumentti, että sen käyttöä ilman vahvoja näyttöjä voisi pitää asiattomana”. Ihmisen luovuus on kuitenkin rajatonta ja uusia sovelluksia tullaan vielä esittämään. Mutta vaikka ihmisperäinen ilmastonmuutos on saanut laajan hyväksynnän, on siitä edelleen epävarmuutta ja epäilijöitäkin riittää. Esitetyistä asioistakin käydään vilkasta keskustelua, eivätkä ne ole niin yksinkertaisia kuin halutaan esittää. Sen vuoksi ilmastonmuutoksen käytössäkin pitäisi olla varovainen. Sillä voi saada kuitenkin tehokkaasti häirittyä esim. sukukokousta tai vilkastuttaa tai hiljentää keskustelua työpaikan kahvipöydässä.

Jatkuva ilmastonmuutoksella pelottelu ja asioiden ajaminen sen varjolla nakertaa sen esittäjien uskottavuutta ja asian vakavuutta. Kuten Rudanko (2009) totesi, se voi samalla ahdistaa, ärsyttää, turhauttaa ja lamauttaa ihmisiä. Toivon mukaan keskustelu auttaa meitä, jos ei pysäyttämään ilmastonmuutosta, niin ainakin järjeistämään ja tehostamaan energiankäyttöämme, luoden näin uutta tehokkuutta ja dynamiikkaa yhteiskuntaan. On kuitenkin helpompaa vaatia ilmastonmuutosta hiljitseviä toimenpiteitä kuin toteuttaa niitä. Yriti yhtä tai toista, aina tulee mutkia matkaan. Ajatuksina monet kasvihuonepäästöjä alentavista toimenpiteistä ovat kauniita, mutta niiden toteutus saattaa kariutua niinkin yksinkertaiseen asiaan kuin inhimillisyyteen.

Kirjallisuus

- Eerola, T. 2008. Ei minun pihallen! Paikalliset kiistat tilasta (opas kaiken vastustamiseen). *Materia* 4/2008:46–47.
- Holopainen, J. 2010. Konflikti ilmastonmuutoksesta. *Geologi* 62:122–123.
- Honkanen, J. 2009. Leo Stranius: ”Olen kontrollifriikki”. *Suomen Luonto*, 68:66–67.
- Isomäki, R. 2009. Kosminen rakkaus vai suuri saatana? 20 päätöstä ydinvoimasta. *Keuruu, Like/Into*, 143 s. Ovh 11,95 €.
- Konttinen, E. ja Peltokoski, J. 2004. Ympäristöprotestin neljäs aalto. Eläinoikeusliike ja uuden polven ympäristöradikalismi. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto, SoPhi 85, 223 s.
- Kopomaa, T., Peltonen, L. Litmanen, T. 2008. Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Helsinki, Gaudeamus, 303 s.
- Lindholm, A. 2005. Maailmanparantajat. Globalisaatiokriittinen liike Suomessa. Gaudeamus, Helsinki, 238 pp.
- Rudanko, J. 2009. Pallo jalassa – ilmastonmuutos ahdistaa. *Kumppani* 11/2009:16–17.
- Steinfeld, H., Gerber, P., Wassemaar, T., Castel, V., Rosales, M. ja de Haan, C. 2006. *Livestock's long shadow. Environmental issues and options.* FAO, Rome, 26 s. <http://www.fao.org/newsroom/en/news/2006/1000448/index.html>
- Suomen UNIFEM 2009. Naiset ja ilmastonmuutos. Suomen UNIFEM, <http://www.unifem.fi/ilmastonmuutos.php>
- Vaahterus, S. 2010. Valittu lapsettomuus on järkevää mutta syrjittyä. *Helsingin Sanomat Mieli*pide, 9.6.2010.
- Väliveronon, E. 2007. Geenipuheen lupaus. Biotekniikan tarinat mediassa. Helsingin yliopiston viestintän laitos, *Viestinnän julkaisuja* 13, 159 s.
- Winterhalter, B. 2010. Onko ilmastonmuutoksella pelottelu menettämässä otettaan? *Geologi* 62:90–95.
- Ylinen, H-L. 2010. Voiko ilmastonmuutoksella perustella mitä tahansa? *Helsingin Sanomat* 5.5.2010, *Mieli*pide-sivu.

TONI EEROLA

Tammihäantie 2 A 10

02940 Espoo

toni_eerola@hotmail.com